

KREATIV YONDASHUV ASOSIDA O'QITISH METODLARINI
TAKOMILLASHTIRISH AHAMIYATI

Meliqo'ziyeva Zarnigorxon Ikromjon qizi

Qo'qon DU, Pedagogika kafedrası stajyor o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada kreativ yondashuv asosida magistrantlarning adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirishning didaktik imkoniyatlari xususida atroflicha so'z yuritilgan*

Kalit so'zlar: *kreativ yondashuv, innovatsion ko'nikma, interfaol metodlar, tafakkur, pedagogik texnologiya, didaktika, ta'lim sifati.*

Kreativ yondashuv magistrantlarning dars mavzularini o'zlashtirish jarayonlarini tezlashtirishi, murakkablik darajasi turlicha bo'lgan topshiriqlar, vazifalarni ijodiy bajarishga bo'lgan intilishning kuchayishiga xizmat qilishi ta'kidlangan. Magistrantlarni erkin fikrlashga o'rgatish, darslarni yangi texnologiya hamda metodlar orqali o'tish magistrantda bilim va ko'nikmalarni shakllantirish bilan bir qatorda, ulardagi ijodiylik, yaratuvchanlik qobiliyatini ham shakllantirishga xizmat qilishi qayd etilgan.

Davlatimiz rahbari Oliy Majlis hamda O'zbekiston xalqiga yo'llagan Murojaatnomasida ta'lim xizmatlari sifatini oshirish hamda jamiyatni rivojlantirish bo'yicha muhim vazifalarni belgilab bergan. Mamlakat salohiyati bilim hamda tafakkurda ekanligiga urg'u berib, "ta'lim sifatini oshirish – Yangi O'zbekiston taraqqiyotining yakka-yu yagona to'g'ri yo'li" ekanligini ta'kidlagan. Mana shunday fikrlar esa o'z navbatida, umumta'lim magistraturalari o'qituvchilarining oldida naqadar dolzarb vazifalar qo'yilganidan dalolat beradi. Ushbu jarayonda esa pedagog muntazam o'z ustida ishlab, takomillashtirilgan o'qitish texnologiyalaridan, yangicha o'qitish metodikalaridan unumli foydalangan holda magistrantlarda zamonaviy bilim va ko'nikmalarni shakllantirishi zarurdir. Dunyo miqyosida amalga oshirilayotgan raqamlashtirish jarayonlariga muvaffaqiyatli moslashuvini ta'minlash, raqamli iqtisodiyot sharoitida ko'p tarmoqli axborotlarni izlash, qayta ishlash, tizimli va tanqidiy fikrlash, kreativ texnikalarni o'zlashtirish ko'nikmalarini rivojlantirish esa eng muhim vazifalar sirasiga kiradi. Ayniqsa, magistrantlarda kreativlikni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlarini takomillashtirish, hamkorlikdagi loyihaviy faoliyat orqali ta'lim olayotgan yoshlarni, shu jumladan, magistrantlarni erkin fikrlashga o'rgatish, darslarni, xususan, Pedagogikaning pragmatik aspektlari fanini tahlil qilish orqali kreativ shaxsni shakllantirishning pedagogik mexanizmlarini ishlab chiqish alohida ahamiyat kasb etadi. Kreativ pedagogikaning imkoniyatlarini kengaytirib borish orqali magistrantlarning ijodiy-intellektual salohiyatini rivojlantirish muhim ahamiyat kasbetadi. Mamlakatimizda magistratura ta'limini sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarish, magistrantlarda sog'lom, kuchli va ta'sirchan motivatsiyani shakllantirish, ularni kasbiy o'sishini mustaqil rejalashtirishga o'rgatish, zamonaviy kasblarni egallash layoqatini

tarbiyalashga katta e'tibor qaratish pedagogdan ulkan salohiyat, kuchli bilim hamda tinimsiz harakatni talab etadi. Darhaqiqat, elektron xizmatlar, virtual olam, internet singari inson ijodkorligining hayratlanarli namunalariga duch kelishimiz tabiiy holatga aylanib ulgurdi. Mana shunday ijodiy tafakkurni shakllantirish ta'lim-tarbiya jarayonidan boshlanishini esa barchamiz yaxshi bilamiz. Ta'limning sifati va samaradorligini oshirishda o'qitishning zamonaviy usullari, shakl hamda vositalari, o'yin texnologiyalari, muammoli o'qitishning noan'anaviy metodlari ham muhim o'rin egallaydi. Amerikalik psixolog P.Torrensning fikricha, "kreativlik muammo yoki ilmiy farazlarni ilgari surish, farazni tekshirish va o'zgartirish, qaror natijalarini shakllantirish asosida muammoni aniqlash, muammo yechimini topishda bilim va amaliy harakatlarning o'zaro qarama-qarshiligiga nisbatan ta'sirchanlikni ifodalaydi"Shu o'rinda aytish lozimki, har bitta inson qaysidir ma'noda, kreativ qobiliyat bilan dunyoga keladi. Ana shuni qaysi yo'lga yo'naltirish hamda rivojlantirish o'qituvchi zimmasiga yuklatiladi. Demak, umumta'lim magistraturalarida ta'limning barcha turlarida magistrantlarining kreativ qobiliyatini rivojlantirishga e'tibor qaratish barkamol avlodni tarbiyalashning tayanch nuqtasi bo'lib xizmat qiladi.

Kreativlik tushunchasi "create" – yaratish, "creative" yaratuvchi, ijodkor, ingliz tilidan tarjima qilganda ijod ma'nosini anglatadi. Kreativlikni ijodga intilish, hayotga ijodiy yondashish, o'ziga doimiy tanqidiy nazar bilan qarash hamda tahlil etish, desak ham mubolag'a bo'lmaydi. Kreativlikning zamirida originallik, noodatiylik va erkinlik mujassamdir. Shaxsning kreativligi uning tafakkurida, muloqotida, histuyg'ularida, muayyan faoliyat turlarida aks etib turadi. Kreativlik shaxsni yaxlit holda yoki uning muayyan xususiyatlari, zehni o'tkirligini ifoda etadi. Qolaversa, iqtidorning muhim omili sifatida namoyon bo'ladi. Kreativlik magistrantning o'zidagi mavjud bilimning ko'p qirrali bo'lgani bilan baholanmaydi, balki yangi g'oyalarga intilish, hayotiy muammolarni yechishda noodatiy yondashish qobiliyati, kutilmagan qarorlar chiqara olish fazilatlarida zohir bo'ladi. "Didaktik faoliyat o'qituvchi va magistrantlarning xatti-harakatlaridan iborat. Bunday faoliyat natijasida magistrantlar bilim, iqtidor va ko'nikmalarga ega bo'ladilar, o'z dunyoqarashini, shaxsiy qadriyatlar tizimini shakllantiradilar. Bunday o'zgarishlarni kuzatish, hisobga olish pedagogik tadqiqotlarning asoslaridan hisoblanadi. Yuqoridagi o'zgarishlar, o'qituvchining didaktik faoliyati ta'siridagi va o'z shaxsiy xatti-harakatlari ta'siridagi o'zgarishlar orasidagi qonuniyatlarni ochishga, ularni tahlil qilishga imkon beradi. magistrantlar va o'qituvchilarning o'quv ishlari, sharoitlari, harakatlari, ta'lim mazmuni, metod va vositalari orasidagi bog'liqliklar tabiat qonuniyatlari qanday obyektiv xarakterga ega bo'lsa, shunday obyektiv xarakterga egadir". Auditoriyada kreativ fikrlashni bunday o'ziga xos tarzda namoyon etuvchi omillar bir-biriga o'zaro chambarchas bog'langan bo'ladi. Kreativ fikrlashni ijtimoiy jihatdan rag'batlantiruvchi omillar umumiy madaniy tartiblar yoki qonuniyatlar yordamida o'z-o'zidan shakllanadi, Ta'lim olish jarayonida magistrantlarning kreativ fikrlash qobiliyatlarini rag'batlantirilishi ularning yaratuvchanlik qobiliyatlariga bo'lgan ishonchini, o'zini o'zi boshqarish xususiyatlarida va faoliyatlarida samaradorlikni oshirishga qaratilgan. Bu o'z navbatida, magistrantlarning

individual qobiliyatlarini rivojlantiruvchi omillar tarzida shakllanishi hamda mustahkamlanishiga ta'sir ko'rsatadi. Fikr tarbiyasiga qaratilgan ilmiy-amaliy manbalar eng qadimgi yozma yodgorliklardan bo'lmish "Avesto"da ezgu fikr, ezgu so'z va ezgu amal ko'rinishida o'z ifodasini topgan. Sharqning buyuk allomalari bo'lmish Albuxoriy, At-Termiziy, Burxoniddin Marg'iloniy, Mahmud Qoshg'ariy, Abu Nasr Farobiy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali Ibn Sino, Sa'diy Sheroziy, Alisher Navoiy, Bobur, Mahmudxo'ja Behbudiy, Abdurauf Fitrat, Abdulla Avloniy kabi mutafakkirlarimizning ijodiy faoliyatida bu borada chuqur fikr-mulohazalar yuritilgan. Ichki ijodiy samaradorlik magistrantni biror vazifani ijodkorona amalga oshirish qobiliyatiga ega bo'lishi uchun kerakli ishonchga nisbatan aytiladi. Maqsadga yo'nalganlik va kreativlik borasida o'ziga ishonch bir-biri bilan chambarchas boglangan bo'lib, ayrim tadqiqotchilar insondagi ichki ijodiy samaradorlikuning qiyinchilikka qaramasdan harakat qilishi, nihoyat oldiga qo'ygan vazifani to'liq bajarishini aniqlashda muhim ahamiyatga ega, deb hisoblaydi. Insondagi bunday qat'iy ishonch, o'z navbatida, insonda mavjud bo'lgan tirishqoqlik, kayfiyat va bajarilishi kerak bo'lgan vazifaning ijtimoiy holatiga bog'liq ekanligini qayd etish o'rinli bo'ladi. Tomas Edisonning qayd etishicha, "kreativlik – g'ayriixtiyoriy jarayon" ekan. Kreativ fikrlovchi insonlar biror bir manzarani o'zgacha tasavvur etadi, hech kim ilg'amagan jihatlarni payqaydi. Mana shunday kreativ tafakkurni rivojlantirish tashkil etilgan darsning qanday metod hamda usullardan foydalanganlik darajasiga bog'liq bo'ladi. Bunda esa interfaol usullar yaqindan yordan beradi. Interfaol ta'lim turlaridan biri esa kreativ ta'lim hisoblanadi. Kreativ usulda o'tilgan mavzuni magistrant to'liq o'zlashtirishi bilan birga, ijodkorlik qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. Pedagogikaning pragmatik aspektlari fanini o'qitishga kompetensiyaviy yondashuv yoshlarni biror ijodkorning asari yoki o'zi haqidagi bilimni oshirishi bilan qatorda muammoli vaziyatlarda mana shu bilimlardan o'rinli, maqsadli foydalanish ko'nikmasini shakllantirishga xizmat qiladi

FOYDALANILGAN PEDAGOGIKANING PRAGMATIK ASPEKTLARILAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining parlamentga murojaatnomasi. 20-dekabr 2022-yil.
2. Барышева Т.А., Жигалов Ю.А. Психолого-педагогические основы развития креативности – Санкт-Петербург: СПГУТД, 2006.
3. Mehnat ta'limi o'qitish metodikasi, kasb tanlashga yo'llash: darsiik / N.A. Muslimov, Sh.S. Sharipov, O.A. Qo'ysinov; O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. – Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyatinashriyoti, 2014. – 456-b.
- 4 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli Farmoni.
- 5 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 12-maydagi PQ-257-sonli Qarori.
- 6 "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun (2020-yil, yangi tahriri).
- 7 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PQ-4310-sonli Qarori.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

8. To'xtaxo'jayev N. – Pedagogik texnologiyalar va interaktiv metodlar. – T.: O'qituvchi, 2020.
9. Hasanboyeva G.T. – Kreativ pedagogika asoslari. – T.: Yangi asr avlodi, 2021.
10. www.ziynet.uz – O'zbekiston ta'lim portali materiallari.

